



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia  
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

**Caussin, Nicolas**

**Coloniae Agrippinae, 1634**

8. De austeris quorum character non illaudatus.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

oratione tumultuaria, discerpitis sententijs, dictione plebeia, rudi, inquinata, sine vi, sine sale, sine nitore, & nihil magnum habent præter anhelitum. Rati huiusmodi inueniuntur, nisi qui nunquam mitiori schola fuerint dedolati, & se totos naturæ vastitati permiscere.

De austeris, quorum character non illaudatus.

CAPVT VIII.

**E**st & character quispiam austerus, horror scilicet dicendi, & nullis lenioribus decocta condimentis acerbitas. Austerus autem talis est, qui primum rigorem quendam habet ingenij, quem si nulla mollior imbuat consuetudo, aut disciplina perpoliuit, euadit in quandam asperitatem humanæ consuetudini non satis tolerabilem. Est autem is ferme sanctis moribus, amans solitudinis, sibi ipsi atrox, & durus, ad voluptatis blandimenta ferreus, oppressis quadam astra diu sensibus, vt, qui vix parabili victu, & necessitate naturæ defungatur. Is igitur cum ad hominum vitam, consuetudinemque proflexerit, quasi in alium orbem venerit, ferre non potest si quid cuiuspiam humanitus exciderit, sed stomachatur, & vehementer succenset, & omnia suo ingenio, suaque disciplina meritur. Tum si quempiam ridentem viderit, exclamat vt Abbas ille anonymus in vita Patrum. *Coram celo, & terrarationem totius vita nostra dicturi sumus, & tu vides, & si quis de mensa sermonem inferat, ait, Virtutis cibum esse ieiunium.* Hæc priuatim.

In concionibus, & scriptis, præfert inuestigam quandam orationis, & sæpissimè de morte, & iudicio, & inferis verba facit; tum in vita seuerissimos aculeos dstringit, & nunquam sine querela dicit, si quæ muliercula comit se elegantius, si stridulos habet calceos, si fluentes facinias, hoc illi argumentum est, hoc seuerè obiurgat, hoc auget, & exaggerat; tum collapsam esse dicit veterem disciplinam, exiisse de animis pudorem, de corporibus pudicitiam, & ima summis permixta.

Talis est plerumque Tertulliani stylus nimis atrox, & horridus, vt, qui frangere omnia, non sanare velle videatur, qua autem austeri-

rate exagitat ornatum mulierum, testis est liber de cultu foeminarum, vbi inter cætera in hæc erumpit.

Quid crinibus vestris quiescere non licet modo substrictis, modo relaxatis: modo suscitatis, modo elisis? Aliæ gestiant in cincinnis coercere, aliæ vt vagæ, & volucres elabantur non bona simplicitate: Affigit præterea nescio quas enormitates subtilium, atque textilium capillamentorum, nunc in galeri modum, quasi vaginam capitis, & operculum verticis, nunc in ceruicem retro suggestum, Mirum quod contra Domini præcepta contenditur. Ad mensuram neminem sibi adijcere posse pronuntiatum est. Vos plane adijcitis, ad pondus collyridas quasdam, scutorum vmbilicos, ceruicibus adstruendo. Si non pudet enormitatis, pudeat inquinamenti: Ne exuias alieni capitis forsitan immundi, forsitan nocentis, & gehennæ destinati, Christiano capiti suppare. Deinde,

Atque vt inam miserrimus ego, in illo die Christianæ exultationis, vel inter calcanea vestra caput eleuem, videre, an cum cerussa & purpurissimo, & croco, & in illo ambitu capitis resurgatis: an taliter expectam Angeli in nebula subleuent obuiam Christo. Nescio an manus sphæralio circumdari solita, in duritia catenæ stupefcere sustineat.

Nescio an erus de perisclio in neruum se patriatur arctari. Timeo ceruicem, ne margaritarum, & sinaragdorum laqueis occupata, locum sphærae non det. Item.

Ipsa concupiscentia non latendi non est pudica, patitur aliquid quod Virginis non sit studium placendi vtique & viris. Tum in oratione de idololatria, cum artifices ab eo quæstu, quem ex idolis colligebant auocaret. Non habeo, dixit, unde vinam, fides famem non timet.

Saluanus eundem ferme habet characterem vt lib. 5 vbi sic insectatur pseudomonachos. Atque hoc videlicet laici tantummodo, non quidam etiam clericorum, seculares tantummodo, non multi etiam religiosi, imo sub specie religionis vitijs secularibus mancipati, qui scilicet post veterum flagitiorum probra & crimina titulo sanctitatis sibi met inscripto, non conuersatione alij, sed professione, nomen tantum demutauere, non vitam & summam diuini cultus, habitum magis, quam aetum existimantes, vestem tantummodo exuere, non mentem. Vnde illi se minore in-

Tertull. de cultu famin. Cap. 17. De vul. Pæg. 111.

uidia

fidia criminosos petant, qui cum pœnitentiam quasi egisse dicantur, sicut mores pristinos, ita etiam habitum non relinquunt. Nam taliter ferme omnia agunt, ut eos non tam putet antea pœnitentiam criminum egisse, quam postea ipsius pœnitentiæ pœnitere: nec tam prius pœnituisse quod malè vixerint, quam postea quod se promiserint bene esse victuros. Sciunt me verum loqui, & testimonium mihi etiam conscientia sua dicunt, cum multi alij, tum præcipue illi novorum honorum religiosi ambitores, & post acceptum pœnitentiæ nomen, amplissimæ, ac prius non habitæ potestatis emptores: adeo non seculares tantum, sed plus etiam quam seculares esse voluerunt, ut non sufficeret eis quod ante fuerant, nisi plus essent postea quam fuissent. Quomodo igitur tales isti pœnitentiam se egisse non pœnitent? Sicut etiam illi de conversione ac Deo aliquid cogitasse, qui à coniugibus proprijs abstinentes, à rerum alienarum persuasione non abstinere; & cum profiteantur continentiam corporum, in incontinentiam debacchantur animorum. Novum proterus conversionis genus, licita non faciunt, & illicita committunt. Temperant à concubitu, & non temperant à rapina. Quid agis stulta persuasio? peccata interdixit Deus, non matrimonia, non conveniunt vestris studijs facta vestra: non debetis esse amici criminum, qui dicitis vos sectatores esse virtutum. Præposterum est quod agitis, non est hoc conversio, sed aduersio: quia iam pridem ut fama est, opus etiam honesti matrimonij reliquistis: tandem à scelere cessate. Et quidem iustum est, ut ab omni scelere, sed tamen si non ab omni, quia hoc fortasse durum & impossibile esse creditis, certe vel à maximo & prodigioso.

Quam autem hæc sunt gravia, quæ de tributis pauperum eodem libro disputat?

Illud indignius ac perniciosius, quod omnium onus non omne sustinent: imo quod pauperulos homines tributa diuitum premunt, & infirmiores ferunt sarcinas fortiorum: nec alia causa hæc sit quod sustinere non possunt, nisi quia maior est miserorum sarcina quam facultas. Res diversissimas dissimilesque patiuntur, invidiam, & egestatem. Invidia est enim in solutione, egestas in facultate. Si respicias quod defendunt, abundare arbitris: si respicias quod habent, egere reperies. Quis

æstimare rem huius iniquitatis potest? Solutionem sustinent diuitum, & indigentiam mendicorum. Plus multo est quod dicitur sum, adiectiones tributarias ipsi interdum diuites faciunt, pro quibus pauperes solunt. Sed dicas, cum ipsorum maximus census sit, & ipsorum maximæ pensiones, quomodo id fieri potest, ut ipsi sibi augere debitum velint? neque ego id dico quod sibi augeant. Nam & ideo augent, quia non sibi augent. Dicam quomodo. Veniunt plerumque novi nuncij, novi epistolarij à summis sublimitatibus missi, qui commendantur illustribus paucis ad exitia plurimorum. Decernuntur his nova munera, decernuntur novæ indictiones, decernuntur potentes, quod solvant pauperes: decernit gratia diuitum, quod pendat turba miserorum. Ipsi enim in nullo sentiunt quod decernunt. Sed non possunt, inquis, non honorari, & liberalius accipi, qui fuerint à maioribus missi. Estote ergo vos, diuites, primi in conferendo, qui estis primi in decernendo. Estote primi in largitate rerum, qui primi estis in liberalitate verborum. Qui das de meo, da & de tuo: tamen rectissime quisquis ille es, qui solus vis capere gratiam, solus patereris expensam. Sed ad quiescimus pauperes vestra diuites voluntati: quod pauci iubetis, solvamus omnes. Quid tam iustum, quid tam humanum? Grauant nos novis debitis decreta vestra, facite saltem debitum ipsum, vobis nobiscum esse commune. Quid enim iniquius esse aut indignius potest, quam ut soli sitis immunes à debito, qui cunctos facitis debitores? Et quidem miserrimi pauperes sic totum hoc, quod diximus solvunt, quod qua re vel qua ratione solvant penitus ignorant. Cui enim licet discutere cur solvatur, aut cur permittitur explorare quid debeat? sed tunc id evidentissime proditur, cum invicem sibi diuites irascuntur, cum indignantur aliqui eorum, quod sine consilio aut tractatu suo aliqua decreta sint: tunc à quibusdam eorum audias dici; ô facinus indignum, duo aut tres statuunt quod multos necet: à paucis decernitur, quod à multis miseris dependatur. Honori enim suo unusquisque diuitum præstat, ut nolit aliquid se absente discerni: non iustitiz, ut iniqua nolite se præsentem constitui. Denique quod in alijs reprehenderunt, ipsi postea aut pro contemptu præteriti vitio, aut pro potestatis præsumptione constituunt. Ac per hos inf-

infelicissimi pauperes sic sunt quasi inter concertantes procellas in medio mari positi; nunc istorum scilicet, nunc illorum fluctibus obruantur.

Hæc ille ut plurimum austerere. Itaque ubi alius qui suaviter diceret, blande se insinuaret hominum mentibus, per cuniculos oppugnationem moliretur vitiorum, & sæpe habita ratione humanæ imbecillitatis non nihil indulgeret, compateretur, amanter moneret, cautiones, & præsidia aduersus errores summa facilitate præscriberet; Qui austerere dicit, sola vitatur, ubique cauterium, & chirurgiam adhibet, raro fomentis vitatur.

Hæc ratio tractandi animi humani non adeo felix est, pauci enim inveniuntur apud quos ita agere conueniat, & quos ista remedia non magis vident, quam curent. Itaque præclarissime monet D. Augustinus.

August. e.  
pist. 64.

Non asperere, non ducere, non modo imperioso ista tolluntur, magis docendo quam iubendo, magis monendo quam minando, addit, *ne nos ipsi in nostra potestate, sed Deus in nostro sermone timeatur.*

De excessu austeritatis, & agresti Characterere.

CAPVT IX.

Verum austeritas suam prætexit aliquando excusationem, fortasse non iniustam, nam boni multum habet, ut quæ plurimum sæpe præ se ferat grauitatis. Sed aliud est dicendi genus in austeritatis excessu positum, quod agreste nominatur, & illud quidem deterrimum; continet enim obiurgationes sine ratione, & modo.

Agrestis igitur talis est, qui præterquam quod vastus, & deformis est, habet quandam naturæ ferociam, & animi prope eifranti rabiosas emissiones; ut qui non amore, & studio virtutis, aut ex officij ratione reprehendit, sed prauo quidem stomachi morbo, & qui non Deum offensum doleat, sed priuatis iniurijs, aut commodis omnia metatur. Itaque irascitur, & excandescit, si auditores minus auscultent aut reuerentur. Si quid in suis hortis diruptum, si quid ex utensilibus furto subditum, si quid pecuniæ quam sperabat excidit, aut aliquo modo laesus est, inuectiuas habet subrafficas in latrones, & aperte conuiciatur

canes molasses, & lupos, & tigres, & lycanthopros, aut quid simile per contumeliam homines appellans. Hæc quidem loquentia tota Canina est, & longe à factorum oratorum virtute difuncta.

De delicatis & assentatorijs, & quam periculosa sit hac dicendi forma.

CAPVT X.

In contrarijs militant castris blandi, & facti, & periculosissime quidem militant in sinu voluptatis, & deliciarum: Quo in genere fuerunt Principes aliquot Arrianorum, & sunt etiam hodie molliores hæretici. Tales igitur sunt qui specie corporis pulchelli, culta ipso magis decore quam viros deceat instrueti, rerum omnium copia affluentes, ad delictatores assentatiunculas, & aurium lenocinia compositi, toti sunt mellei, toti byssinis verbis opulenti, austeri igitur quælibet fugiunt, grandes illas, & atroces Prophetarum sententias, quibus minæ & terrores intentantur mortalibus, de suis chartis expungunt, raro de morte, & inferis sermones inferunt, vel si quid necessario de ijs dicendum sit, mortem credo (ut olim Ægyptij) faciunt argenteam, & eius speculum aureum, gemmisque distinctum, ne si tristius spectrum fuerit, ipsi, qui hæc audiunt, in morbum incidant. Tum interos etiam vernantem oratione prosequuntur, & Phlegetontis citros igneos more Pœtarum ludentes depingunt.

Sed omisis his sermonibus, ut qui etiam nimis videantur austeri; si quid apud Ethnicos auctores molle, delicatum, vernans, pictum, effluens, calamistratum: hoc totum sibi debere putabunt, & consecrabunt quidem fabulas, quæ multum admirationis habeant, & fabulas adtexent verba recens cula, inter cathedras molliores, & non nihil etiam vnguentis delibuta: tum verbis adstruent numeros, quibus ne Malthinus quidem molliores habuit.

Nil tunc opus erit, ut vngues mordeant, aut frontem feriant, cum vox lenissimo tinnitu tota procurret tanquam ad sonum tibarum, nisi forte interdum aspergantur aliqui assentus ex Ouidij Metamorphosi, & Heroidum Epistolis perquam lamētabiles, ubi Ariadne de Thesei perfidia queratur, & Venus Adonidem lugeat;